

3.1 Etnografiniai regionai Lietuvoje

1. Kartu patyrinėkite Lietuvos žemėlapį. Kuris etnografinis regionas yra didžiausias, o kuris – mažiausias?

www.alkas.lt

Lietuva skirstoma į penkis etnografinius regionus. Jie vadinasi: **Aukštaitija, Žemaitija, Dzūkija, Suvalkija ir Mažoji Lietuva**. Visuose šiuose regionuose žmonės kalba skirtingomis patarmėmis, skiriasi amatai, verslai, tautiniai drabužiai, patiekalai, kitaip švenčiamos šventės.

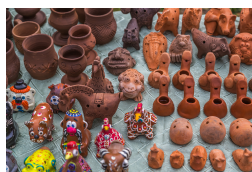
3.1 Etnografiniai regionai Lietuvoje

2. Perskaitykite tekstą apie Lietuvos etnografinius regionus. Išsiaiškinkite paryškintų žodžių reikšmes.

Aukštaitija – didžiausias etnografinis regionas. Čia kalbama rytų aukštaičių patarme. Regionas garsus Aukštaitijos nacionaliniu parku, Kernavės ir Ginučių **piliakalniais**, tankiomis **giriomis**, didžiausiu Drūkšių ir giliausiu Tauragno ežerais. Aukštaitijos sostinė yra Panevėžio miestas. Aukštaičiai retai gyveno **vienkiemiuose**, dažniausiai burdavosi **gatviniuose** kaimuose. Tokiame kaime yra viena tiesi arba truputį lenkta gatvė, o kiekvienoje jos pusėje išdėstytos **sodybos**. Aukštaičių sodybos nedidelės, pastatų nedaug. Gyvenamasis namas vadinamas įvairiai: gryčia, pirkia, šlajumi, rūmu. Aukštaičių tautiniai drabužiai šviesių spalvų, audiniai languoti, dryžuoti arba lygūs. Kasdieninis apavas buvo **vyžos**, o išeiginis – odiniai suvarstomi bateliai ir ilgi auliniai batai. Šio regiono gyventojai garsūs **pynėjai**. Net ir dabar šiame krašte pinamos **pintinės**. Populiari čia buvo ir **kalvystė**.

Gryčia

Troba

Žemaitijoje žmonės kalba žemaičių tarme. Šis regionas garsus Žemaitijos nacionaliniu parku, Platelių ežero apylinkėmis, Medvėgalio ir Šatrijos piliakalniais. Regiono sostinė yra Telšiai. Žemaičiai gyveno vienkiemiuose, o jų sodybos buvo erdvios, turėjo daug pastatų. Gyvenamasis namas vadinamas **troba**. Tautiniai drabužiai ryškių spalvų, vyravo dryžuotas raštas. Jų apavas buvo odinės **naginės**, **klumpės**, bateliai. Žemaičiai nešiojo ir galvos apdangalus: moterys – ryškus raudonai margas **skareles**, o vyrai – **skrybėles**. Šiame regione didžiąją dalį amatinkų sudarė medžio meistrai: dailidės, staliai, kubiliai, račiai, klumdirbiai. Taip pat čia buvo puikių puodžių. Šiame krašte ir dabar žiedžiami molio puodai, indai ir žaislai.

3.1 Etnografiniai regionai Lietuvoje

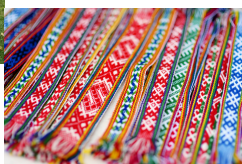
Dzūkija dar vadinama Dainava. Dzūkai kalba pietų ir rytų aukštaičių patarmėmis. Dzūkija garsi Dzūkijos nacionalinio parko kaimais, Merkinės ir kitais piliakalniais, dainomis, didelėmis giriomis. Šio regiono sostinė yra Alytus. Dzūku gyvenvietės labai įvairios. Pastatai panašūs į aukštaičių, tačiau kiek mažesni. Gyvenamasis namas vadinamas **pirkia**. Tautiniai kostiumai spalvingi, margi ir languoti. Svarbi aprangos detalė buvo **juostos**. Ištekėjusios moterys galvas puošdavo balto arba spalvoto audinio **kykais**, o netekėjusios merginos puošdavosi **galionais** arba **karūnomis**, kurių nugarinėje pusėje plevėsavo gėlėti kaspiniai. Vyrai galvas dengdavo šiaudinėmis skrybėlėmis arba kepurėmis. Aprangos puošmena būdavo gėlėta **kaklaskarė**. Kasdieninis apavas – naginės, o išseiginės – **medpadžiai**. Dzūkijoje daug miškų, todėl čia klestėjo miško verslai: medžioklė, miško kirtimas, medienos paruošimas, uogavimas, grybavimas. Vienas seniausių verslų – drevinė bitininkystė. Ja dar ir šiandien verčiasi Musteikos kaimo gyventojai.

Pirkia

Stuba

Kykas

Suvalkija dar vadinama Sūduva. Tai vėliausiai susiformavęs etnografinis Lietuvos regionas. Jo sostinė – Marijampolė. Suvalkiečiai kalba vakarų aukštaičių patarme. Suvalkija garsi Vištyčio ežero regioniniu parku, stebuklingu Šilo šaltinėliu, Dunojaus kalnu. Suvalkiečių sodybos buvo išsidėsčiusios vienkiemiuose. Kraštas derlingas, todėl ir sodybos didesnės, patogesnės. Gyvenamasis namas vadinamas **stuba**. Suvalkiečių tautiniai drabužiai labai puošnūs, ryškių, tamsių spalvų. **Audiniai** puošti išilginiais dryžiais. Moterys ryšėdavo **skareles** ir dėvėdavo **kykus**. Moterų marškiniai plačiomis rankovėmis, prijuostės spalvingos. Vyrų drabužiai šviesių spalvų, sujuosti plačiomis juostomis ir odiniais diržais. Galvą dengdavo **veltinė** kepurė, avėdavo ilgus batus. Šiame regione pelningas buvo račių ir kalvių amatas. Račiai gamino ne tik ratus, bet ir vežimus, roges.

Veltinė kepurė

3.1 Etnografiniai regionai Lietuvoje

Mažoji Lietuva dar vadinama Klaipėdos kraštu. Tai prie pajūrio esantis etnografinis regionas. Čia kalbama vakarų žiemaičių patarme. Mažosios Lietuvos sostinė yra Šilutė. Šis regionas garsus Kuršių nerijos nacionaliniu parku, Klaipėdos **uostu**, Rambyno kalnu. Per šį regioną eina Didysis paukščių **migracijos** takas. Sodybos šiame krašte yra labai skirtingos dėl skirtingų gamtinių sąlygų. Medinius pastatus keitė mūriniai, dažniausiai raudonų plytų. Buvo statomi ir vokiečių kultūrai būdingi namai. Tautiniai drabužiai šiame krašte artimi žemaičių ir suvalkiečių. Jie puošnūs, spalvingi, tačiau yra ir tamsių spalvų detalių. Moterys prie juosmens rišdavo krepšelį. Vyrų drabužiai dažniausiai tamsių spalvų. Spalvingesnės detalės buvo tik kaklaskarės, juostos, diržai ir kojinės. Mūvėdavo ir trumpas kelnes. Daugelis gyventojų nuo senovės vertėsi **žvejyba**. Žvejojavo burinėmis valtimis, kurios vadintos **kurėnais**. Jų stiebus puošė vėtrungės. Pagrindiniai verslai derlingose regiono vietose buvo **žemdirbystė** ir **gyvulininkystė**. Klaipėdos krašte itin pelningi buvo gintaro apdirbimo, audimo, vilnos karšimo ir vėlimo amatai.

Pagal Editą Minkuvienę ir Aušrą Didžgalvieneį „Kelionė po Lietuvą“

Jeį skaitydami radote daugiau nežinomų žodžių, surašykite juos į Lietuvos žemėlapij.

Nežinomi žodžiai

3. Atsakykite į klausimus.

1. Į kokius regionus skirstoma Lietuva?
2. Kuris regionas yra didžiausias?
3. Kuriame regione yra Medvėgalio ir Šatrijos piliakalniai?
4. Kuriame regione gyvenamasis namas vadinamas *pirkia*?
5. Kaip dar vadinama Suvalkija?
6. Trumpai papasakokite apie Mažąją Lietuvą.
7. Kokiais amatais garsus kiekvienas regionas?

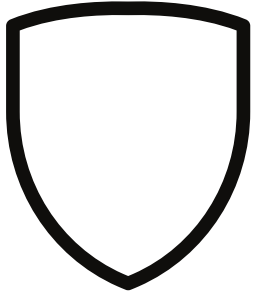
3.1 Etnografiniai regionai Lietuvoje

4. Dirbdami poroje užpildykite lentelę.

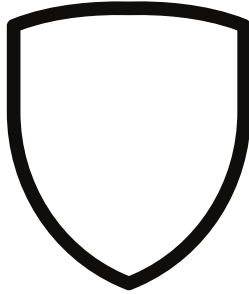
Kuo garsus regionas?	Aukštaitija	Žemaitija	Dzūkija	Suvalkija	Mažoji Lietuva
Sostinė					
Kaip vadinamas gyvenamasis namas?					
Drabužiai					

3.1 Etnografiniai regionai Lietuvoje

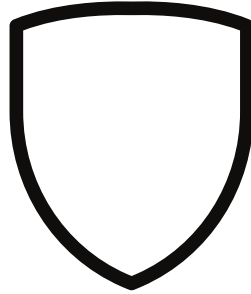
5. Naudodamiesi „Google“ paieška, raskite kiekvieno etnografinio regiono sostinės herbą. Nupieškite šiuos herbus.

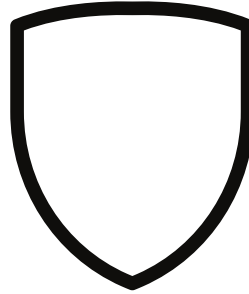
Panevėžys

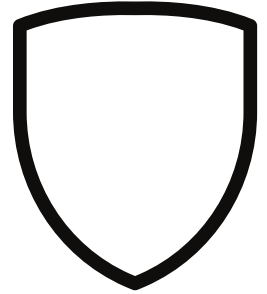
Telšiai

Alytus

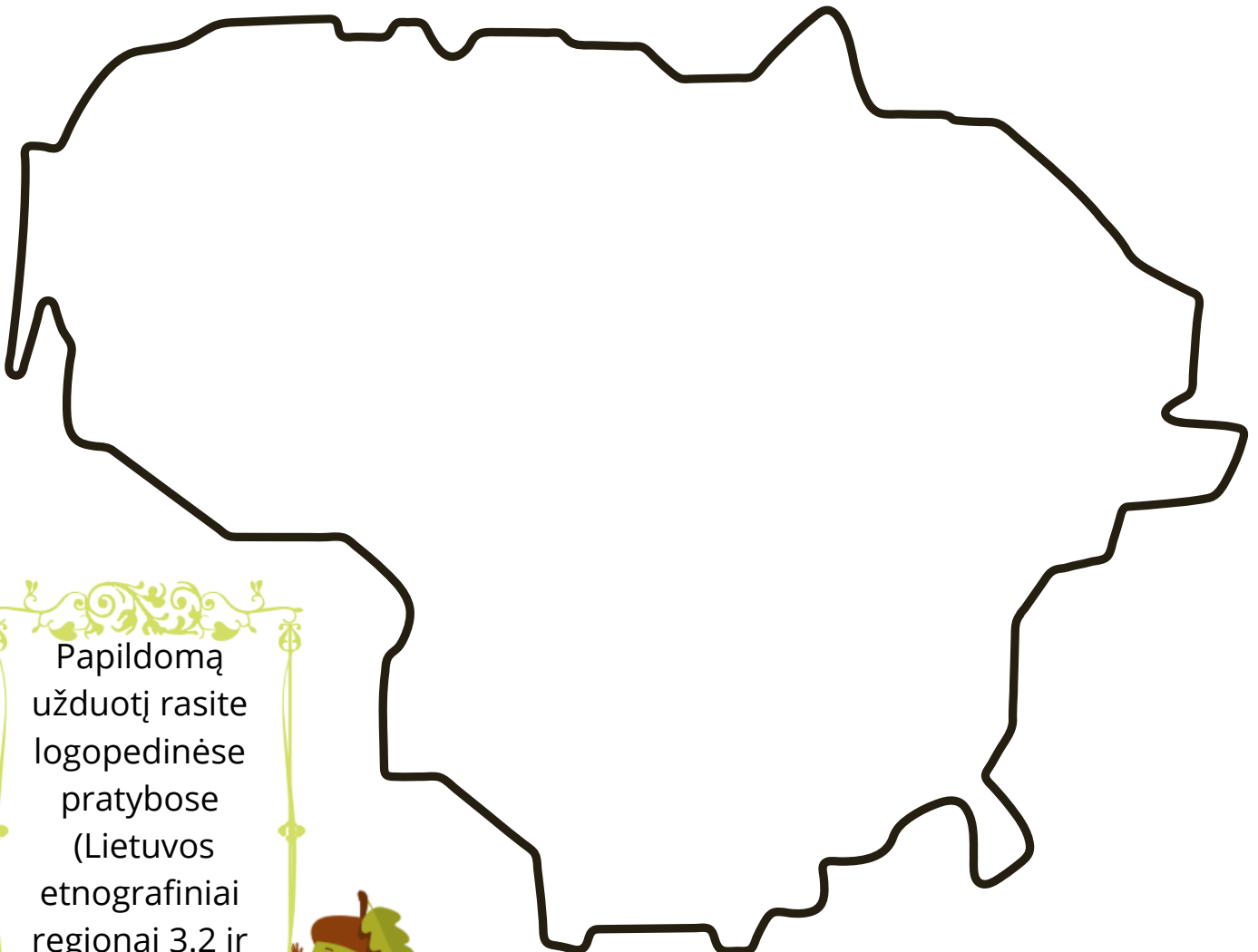

Marijampolė

Šilutė

6. Namų darbų užduotis. Pasikalbėkite su mama ir tėčiu, išsiaiškinkite, iš kurio regiono jie yra kilę. Pažymėkite žemėlapyje.

Papildomą užduotį rasite logopedinėse pratybose (Lietuvos etnografiniai regionai 3.2 ir 3.3).

